

С.А. Авджу

Анкара Йылдырым Бейязит атындағы университет, Анкара, Түркия
(E-mail: Avcuseyit@hotmail.com)

Қазақстан мен Түркия арасындағы өзара ынтымақтастық

Аңдатпа. 1991 жылы Қазақстанның тәуелсіздігін мойындаған алғашқы мемлекет Түркия Республикасы болды. Түркияның осындай достық әрекеті жас мемлекет үшін өте маңызды моральдық қолдауға айналды. Екі ел арасындағы ортақ мәдени және тарихи тамырлармен қатар, тәуелсіздіктің алғашқы жылдарында Түркия ұсынған жан-жақты қолдау екіжақты қатынастардың жедел және серпінді дамуына негіз болды. Түрік-қазақ қатынастарының даму динамикасы және осы қатынастардың стратегиялық серіктестік деңгейінде құрылуы көптеген өңірлік және халықаралық мәселелерде мүдделерінің ұқсастығын көрсетеді. Түркияның өңірдегі және әлемдік саясаттағы стратегиялық маңыздылығын түсінетін Қазақстан сияқты, Түркия да Қазақстанның Орталық Азиядағы жетекші рөлін қабылдайды және Қазақстанды аймақтағы ең маңызды серіктесі деп санайды.

Мақалада Қазақстан Республикасы мен Түркия Республикасы арасындағы әріптестік мәселесі қаралып, осы орайда қазіргі таңдағы екі мемлекет арасындағы басым бағыттар мен өзекті мәселелер сипатталған. Қазақстанмен тарихи байланысы тереңде жатқан Түркия бүгінде еліміздің Еуразия құрлығындағы маңызды әрі сенімді әріптесі болып табылатындығы дәйектеледі. Осы себептен де мақалада негізінен қазақ-түрік қатынасындағы қарқынды дамып келе жатқан салалардағы ынтымақтастықтың даму деңгейі мен болашағына жан-жақты сараптама жасалынған. Сонымен қатар мақалада екіжақты инвестиция салу мәселесін жетілдіру қажеттілігі де қарастырылады.

Түйін сөздер: қазақ-түрік қатынастары, серіктестік, экономикалық әлеует, өзара байланыс, ынтымақтастық, тарихи байланыс, Қазақстан мен Түркия ынтымақтастығы.

DOI: <https://doi.org/10.32523/2616-6887/2023-142-1-136-143>

Түсті: 10.12.2022 / Жариялауға қабылданды: 17.01.2022

Кіріспе

1991 жылы Түркия Қазақстанның тәуелсіздігін мойындаған алғашқы мемлекеттердің бірі болды. 1992 жылдың наурыз айында екі ел арасында берік

дипломатиялық қатынастар орнады, ал сол жылдың қазан айында Қазақстанның Анкарадағы елшілігі ашылды.

Қазір Алматы қаласында Түркия Республикасының Бас Консулдығы жұмыс істейді, бұдан басқа Ақтауда Консулдық

ашылды, ал құрметті консулдық Шымкентте орналасқан.

Түркияда Стамбул қаласында Қазақстан Республикасының Бас Консулдығы жұмыс істейді, сонымен қатар біздің Консулдық Антальяда да бар. Түркияның әртүрлі қалаларында тағы жеті құрметті консулдық орналасқан. 2022 жылдан бастап Қазақстанның Түркия Республикасындағы Елшісі және өкілі Еркебұлан Сәпиев болып табылады.

Қазақстан - Орталық Азия елдері арасындағы қарым-қатынас ең берік және тұрақты болып табылатын ел. ТҮРКІСОЙ Халықаралық ұйымы, Түркітілдес мемлекеттердің Парламенттік Ассамблеясы, Ақсақалдар Алқасы, Түркі академиясы, Түркітілдес мемлекеттердің ынтымақтастық кеңесінің құрылуы – осының дәлелі. Сонымен қатар, Қазақстан Түркияны халықаралық аренада ең көп қолдайтын елдер тізімінде көш бастап тұр.

Бұл мақаланың мақсаты Қазақстан мен Түркияның саяси, экономикалық, мәдени-ағартушылық іс-қимылы тұрғысынан өзара маңыздылығының эволюциясын айқындау болып табылады.

Зерттеу үшін авторлар мақсат ретінде туыстығы бар екі түркі халықтарын алып отыр. Қазақстан мен Түркия - түрік әлемі интеграциясы көшін бастап тұрған екі маңызды ел болып табылады. Екіжақты байланыстарды тереңінен қарау үшін теориялық зерттеу әдісі қолданылады. Тақырып егжей-тегжейлі зерттеліп, анализ әдісімен сипатталады

Талқылау

1991 жылғы 16 желтоқсанда, Нұрсұлтан Назарбаевтың «Қазақстан Республикасының мемлекеттік тәуелсіздігі туралы» Конституциялық заңына қол қойғаннан кейін 20-30 минуттан соң Түркия Қазақстанның тәуелсіздігін мойындаған алғашқы мемлекет болды. Екі ел арасындағы дипломатиялық қатынастар 1992 жылы 2 наурызда құрылды. 1992 жылы 21 сәуірде Түркияның Қазақстандағы алғашқы елшісі Аргун

Озпай сол кездегі Қазақстан Президенті Нұрсұлтан Назарбаевқа сенім грамоталарын табыс етті. Түрік дипломатиялық миссиясы Қазақстандағы алғашқы шетелдік өкілдік болды.

Елдер арасында экономикалық қатынастар белсенді дамыды. 1993 жылы Нұрсұлтан Назарбаев түркі тілдес халықтар арасындағы мәдени-гуманитарлық және рухани байланыстарды жандандыру және түркі мәдениетін халықаралық деңгейде дәріптеу мақсатында түркі мәдениетінің халықаралық ұйымын (ТҮРКІСОЙ) құрудың бастамашысы болды. 2008 жылы Назарбаевтың бастамасымен Түркітілдес елдердің Парламенттік Ассамблеясы (ТүркПА) құрылды. 2009 жылдың қазан айында сол кездегі Қазақстан Президенті Нұрсұлтан Назарбаевтың Түркияға ресми сапары кезінде елдер арасында стратегиялық әріптестік туралы келісімге қол қойылды. 2012 жылдың мамыр айында қазақстан-түрік стратегиялық ынтымақтастық кеңесі құрылған егін. Сонымен қатар, білім беру саласында бірлескен жобалар да дамуда. Ал, 2022 жылы Қазақстан мен Түркия әскери ынтымақтастық жоспарына қол қойды.

Екі ел арасындағы экономикалық қатынастар күннен күнге дамып келеді. 2022 жылдың мамыр айында екі ел арасында ынтымақтастықтың маңызды салаларында 15 келісімге қол қойылды. 12-13 қазанда президент Ердоған Азиядағы ынтымақтастық және сенімді нығайту шаралары бойынша 6-шы конференция өткізді. Саммитке қатысу үшін Астанаға сапары кезінде жетекшілік ететін жоғары деңгейдегі 4-ші стратегиялық ынтымақтастық кеңесі отырыста өзара түсіністік туралы 6 меморандумға қол қойды. Осылайша, соңғы 5 айда ғана Түркия мен Қазақстан арасында 21 келісімге қол қойылды. Аталған келісімдер Түркия мен Қазақстан арасындағы 5,3 миллиард долларды құрайтын сауда көлемін 10 миллиард долларға дейін ұлғайтуға ықпал ететін болады.

Тараптар Транскаспий Шығыс-Батыс Орта дәліз арқылы жүк тасымалының ұлғаюын құптай отырып, көлік және логистика

саласындағы ынтымақтастықты одан әрі дамытуға уағдаласты. Транскаспий бағытын және Баку-Тбилиси-Карс жаңа желісін тиімді пайдалану үшін тиісті мекемелер арасындағы үйлестіруді күшейтудің маңыздылығын атап өтті. Терроризм мен экстремизмнің барлық түрлеріне қарсы табанды күресуге, екі елдің ұлттық қауіпсіздігіне қатер төндіретін барлық құрылымдарға қарсы күресті күшейтуге, қорғаныс пен қауіпсіздік саласындағы диалог тетіктері арқылы ынтымақтастықты тереңдетуге келісті. Білім беру саласындағы ынтымақтастықты дамыту мақсатында Түркияның «Маариф» қорының Қазақстандағы қызметін бастауына қажетті қолдау көрсетудің маңыздылығын атап өтті. Қоршаған орта және орман шаруашылығы салаларындағы екіжақты ынтымақтастықты жалғастыруға дайын екендіктерін білдірді. Екіжақты әрі түркі әлемі аясында БАҚ және ақпарат саласындағы ынтымақтастық пен үйлестіруді тереңдетуге келісіп, осы орайда Түркі елдерінің ақпарат агенттіктері одағының құрылуын құптады. Екі ел арасындағы Түркі мемлекеттері ұйымы, ТҮРКСОЙ, ТүркПА және Түркі академиясының құрылғаннан бергі жетістіктеріне қанағаттанушылық білдіре отырып, олардың түркі әлеміндегі бірлескен және үйлестірілген іс-қимылдарды қамтамасыз етудегі және Түркі әлемінің құндылықтары мен мүдделерін өңірлік және халықаралық аренада одан әрі арттыруға бейімділігін атап өтті. Жаһандық және өңірлік тұрақтылық, бейбітшілік пен өркендеу мақсатына сәйкес бірлесіп әрекет ету, Түркі мемлекеттері ұйымы (ТМҰ) және басқа халықаралық ұйымдарда және көпжақты платформаларда үйлестіруді қамтамасыз ету, барлық мүмкін болған жағдайларда тараптардың халықаралық ұйымдарда ұсынылған шешімдері мен бастамаларын және кандидатураларын өзара қолдауға келісті. Тараптар өзара маңызды жаһандық мәселелер бойынша пікір алмасып, халықаралық күн тәртібіндегі өзекті тақырыптар бойынша ұстанымдарының ұқсастығын растады. БҰҰ, ЕҚЫҰ, АӨСШК, ЭЫҰ, ИЫҰ, ТМҰ мен басқа да халықаралық және өңірлік ұйымдар

шеңберінде өзара тиімді ынтымақтастықты жалғастыруға уағдаласты. Азиядағы өзара іс-қимыл және сенім шаралары кеңесін толыққанды ұйымға айналдыру жөніндегі Қазақстан төрағалығының бастамасын біртіндеп жүргізуге, сондай-ақ оның әлеуетін бірлесіп дамытуға ниетті екендерін білдірді.

Қазақстан мен Түркия арасындағы экономикалық қатынастардың тиімділігі мен дамуын жолға қою үшін сауда-экономикалық ынтымақтастық жөніндегі үкіметаралық комиссия құрылған болатын. 2022 жылғы төртінші наурызда Астанада Қазақстан мен Түркия арасындағы дипломатиялық қатынастардың орнағанына 30 жыл толу аясында Қазақстан мен Түркия арасындағы бірлескен үкіметаралық экономикалық комиссияның (ҮЭК) 12-ші отырысы өткен етін.

Сауда-экономикалық ынтымақтастыққа тоқталатын болсақ, екіжақты сауда айналымы 2021 жылы 33,3 пайызға өсіп, 4,1 миллиард долларға жетті. Қазақстаннан Түркияға экспорт 39 пайызға өсіп, үш миллиард долларды құрады. Ал, біздің елге импорт 20,5 пайызға өсіп, 1,1 миллиард долларды құрады. 2021 жылдың қорытындысы бойынша Түркия Ресей, Қытай, Италия және Нидерландыдан кейінгі Қазақстанның ірі сауда серіктестері арасында бесінші орынға ие болып отыр.

Бүгінгі таңда бірлескен қазақ-түрік инвестициялық бастамаларының жалпы санына алты миллиард доллар сомасына 140 жоба кіреді, оның ішінде:

екі миллиард долларға жуық 61 жоба жүзеге асырылды;

үш миллиард долларға жуық 27 жоба жүзеге асырылуда;

шамамен 1,3 миллиард долларды құрайтын 54 перспективалық жоба пысықталуда.

Бұл жобаларға машина жасау, құрылыс материалдары, тоқыма, химия және фармацевтика өнеркәсібі; ауыл шаруашылығы; тау-кен металлургия кешені; энергетика; денсаулық сақтау және инфрақұрылым кіреді.

Жалпы, түрік инвесторларының қатысуымен Қазақстанда 16 жаңа инвестициялық жоба іске асырылды. 2022

жылдың қорытындысы бойынша жаңа 13 жобаны іске асыру күтілуде. Бүгінде Қазақстанда инвестициялық жобаларды жетекші түрік холдингтері жүзеге асырады: YıldizHolding, YildirimHolding, YDAHolding, AbdiIbrahim, Aselsan, AnadoluEndustriHolding, BorusanHolding, Tavhavalimanlariholding, UlkarHolding және OkanHolding.

Қазақстан мен Түркия мемлекеттері арасында дипломатиялық қатынастардың орнағанына 30 жыл толғанын еске сала отырып, Қазақстан Президенті бүгінгі таңда Түркия еліміздің жетекші сауда серіктестерінің біріне айналғанын әрдайым кездесулерде атап өтеді.

«Түркия Қазақстанның жетекші сауда серіктестерінің бестігіне кіреді. Біздің елдеріміз арасындағы өзара тауар айналымы жыл сайын артып келеді. 2021 жылы ол 5 миллиард доллардан асты. Бұл қарқынын бәсеңдетпей, біз оны 10 миллиард долларға дейін жеткізуіміз керек. Түркия сонымен қатар біздің ең ірі 10 инвестордың бірі болып табылады. Ол Қазақстан экономикасына 4 млрд доллардан астам қаржы салды. Қазақстан түрік экономикасына 1 млрд доллардан астам инвестиция салды. Соңғы екі жылда Қазақстанда 16 инвестициялық жоба іске асырылды. Біздің елімізде «Жасыл» экономика, ІТ-технологиялар, ғарыш қызметі, өнеркәсіптік өндіріс сияқты салаларды дамыту үшін үлкен әлеует бар. Сізді осы салаларда бірлесіп жұмыс істеуге шақырамын. Біз түрік инвесторларының барлық бастамаларын қолдауға және оларға қолайлы жағдай жасауға дайынбыз. Мен ірі түрік инвесторларымен кездесу өткіземін, онда біз инвестициялық ынтымақтастықты дамыту жолдарын талқылаймыз. Кездесу қорытындысы бойынша 1 млрд долларға бірқатар коммерциялық келісімдерге қол қойылады», – деді Қасым-Жомарт Тоқаев.

Екі жақты қатынастарда – мәдени-гуманитарлық саладағы ынтымақтастық мәселелері маңызды бағыттардың бірі. Өткен мерзімде Түркияда өткізілген түрлі мәдени іс-шараларға Қазақстанның мемлекеттік құрылым және қоғамдық ұйымдары өкілдері мен белгілі өнерпаздары және өнер топтары,

сондай-ақ Түркияның саяси, қоғамдық, іскер топтары және бұқаралық ақпарат құралдары өкілдерінің қатысқанын, осы сияқты Қазақстанда өткізілген шараларға түркиялық өкілдерінің де барғанын айтуға болады.

Түркия аумағында көрнекті ұлт қайраткерлеріне, қазақ халқының ақындары мен жазушыларына ескерткіштер орнатылды. Белгілі қазақ ақындары мен жазушыларының құрметіне Түркия қалаларындағы көшелер аталған. 2003 жылы Стамбулда Абай атындағы орта мектеп ашылды. 2020 жылы Фараби атындағы бастауыш және орта мектептер Эрзурум және Муш провинцияларында ашылған болатын. Қазақстан Жазушылар одағымен Түркияның Еуразиялық Жазушылар одағы арасындағы ынтымақтастық қарқынды дамып келеді.

Түркия мен Қазақстан арасындағы мәдени-гуманитарлық бағыттың маңызды бөлігі білім саласындағы ынтымақтастық болып табылады. Бүгінгі таңда 2500-ге жуық қазақстандық студент түрік озық университеттерін бітіріп, екі елдің өзара қарым-қатынасын дамытуға өз үлесін қосуда. Түркия Жоғары білім Кеңесінің мәліметтері бойынша, Түркия жоғары оқу орындарында 2909 қазақстандық студент оқиды. Екі елдің үкіметтері арасындағы келісім бойынша ашылған Түркістандағы Ахмет Ясауи атындағы Халықаралық Қазақ-Түрік Университеті табысты жұмыс істеуде. Қазақстан Жазушылар одағы мен Түркияның Еуразиялық Жазушылар одағы арасындағы ынтымақтастық қарқынды дамып келеді.

Сондай-ақ, Қазақстан мен Түркия арасындағы туристік байланыстарға тоқталған жөн. Қазіргі уақытта әлемнің бірқатар мемлекеттері туристік жолмен жақсы дамып келеді және мемлекеттік бюджетке көптеген кірістер түседі. Олардың қатарында туристік жолмен көптеген елдермен тығыз байланыс орнатқан түрік мемлекеті бар. Бұл мемлекетте туризм мемлекет бюджетіне өте үлкен табыс әкелетін негізгі экономикалық сала болып табылады. Түркия өзінің сауда турларымен танымал. Мемлекеттік қонақ үйлер әлемдегі ең жайлы қонақүйлердің бірі болып табылады. Бірақ ең бастысы - тарих

және сәулет ескерткіштері көп шоғырланған мемлекет. Түркиядағы Туризм белгілі бір елдің және оның халқының тарихымен, мәдениетімен, дәстүрлерімен, рухани, сондай-ақ діни құндылықтарымен танысуға мүмкіндік беретін мемлекеттік қазынаға пайда әкелетін жүйе ретінде дамуда. Пайда табудан басқа, туризм елді әлемдік қауымдастық пен азаматтар алдында танудың үлкен факторы болып табылады.

Бүгінгі таңда Қазақстанның туроператорлардың көпшілігі Жерорта теңізі елдерімен жұмыс істейді, соның ішіндегі өте танымал ел Түркия болып табылады. Түркия туристердің ең көп санын қабылдайтын елдер арасында үшінші орында. Жыл сайын бұл мемлекетке әлемдік туристердің 46% келеді. Қазақстан және Түркия арасындағы әуе тасымалы жоғары деңгейде жұмыс жасап келеді.

Қазіргі кездегі Қазақстандағы реформаларға тоқталатын болсақ, Тәуелсіздік алған сәттен бастап Қазақстан үлкен жетістіктерге қол жеткізді. Экономикалық тұрғыдан бұл Орталық Азия мен бұрынғы Кеңес Одағының ең дамыған елдерінің бірі болды. Дүниежүзілік Банктің мәліметтері бойынша, жан басына шаққандағы жалпы ұлттық өнім 2013 жылы 13890 долларды құрады, ал 1995 жылы 1288 долларды құрады. Халықаралық аренада қазақстандық АӨСШК бірқатар бастамалар көтеріп, бейбітшілікті сүйетін құрметті мемлекетке айналды.

Алайда, бұл процесс кірістерді бөлудегі теңсіздіктерге әкеліп соқтырды және 2022 жылдың 2 қаңтары сияқты оқиғалардың өршуіне себеп болды. Қазіргі уақытта Президент Тоқаевтың басшылығымен Қазақстан реформалардың тыныш, бірақ біртіндеп үдерісінен өтуде. Осы мақсатта өткен жылдың 5 маусымында конституциялық референдум өтті, оның мақсаты атқарушы, заң шығарушы және сот билігі арасындағы күштер теңгерімін қайта бөле отырып, Қазақстанды қазіргі мемлекетке декоммунизациялау мақсатында саяси реформалар жүргізу болды. Мерзімінен бұрын сайлау туралы жариялай отырып, ол Президенттің мерзімін

алдыңғы екі бес жылдық мерзімнің орнына жеті жылмен шектейтін және қайта сайлауға тыйым салатын маңызды реформа жүргізді.

Тоқаев өзінің сайлау науқанын әділ мемлекетке, экономикаға және қоғамға негізделген, баршаға арналған әділ және Жаңа Қазақстан ретінде белгіледі. Тоқаевтың реформалары билікті бөлу жүйесін енгізу арқылы президенттің билігін төмендетеді. Президент Тоқаевтың 2019 жылы ұсынған конституциялық реформалары билікті орталықсыздандыру, саяси оппозицияны институттандыру, қоғамның қатысуы, есеп беру және күшті жергілікті басқару, байлық пен басқа заттарды тең бөлу сияқты демократиялық басқару құндылықтарын дамытуға жеткілікті әлеуетке ие. Президенттің жақын отбасы мүшелеріне мемлекеттік секторда саяси және басшылық қызметтер атқаруға тыйым сала отырып, ол непотизмді тоқтатты.

Демократиялық басқару кезінде негізгі мақсаттар халықтың ұзақ мерзімді әл-ауқаты және байлықты тең бөлу болып табылады. Жер мен жер қойнауын Қазақстан халқының меншігі деп жариялау, бала күтімі бойынша төлем мерзімін 18 айға дейін ұлғайту, бірыңғай өңірлік даму және Ұлттық Балалар қорын құру осы бағыттағы маңызды қадамдар болып табылады. Мұғалімдердің жалақысы мен студенттердің стипендиясын арттыру бойынша шаралар қабылданды.

Түркия Қазақстан жүргізіп жатқан реформалар процесін қолдайды. Президент Ердоған Астанаға сапары барысында: біз терең тарихи тәжірибесі мен мемлекеттік тәжірибесі бар бауырлас Қазақстанның тұрақтылығын, бейбітшілігін, егемендігі мен аумақтық тұтастығын қолдауды жалғастырамыз. Бүгін біз кешегідей қатарлас, біргеміз. Раббым біздің бірлігіміз бен бірлігімізді сақтасын. Мен Президент Тоқаев мырзаның басшылығымен жүргізілген реформалар мен Қазақстан бастан кешкен өзгерістерге ризашылықпен қараймын»- деп мәлімдеген болатын.

Ердоған сондай-ақ Тоқаевтың басшылығымен басталған реформалық жұмыс туралы: «Сіздің басшылығыңызбен

жүргізіліп жатқан реформалық жұмыс бауырлас қазақ халқының бейбітшілігі мен өркендеуіне ықпал ететініне сенімдімін. Мен сіздің күш-жігеріңізді қолдаймын және сізге сәттілік тілеймін. Әділ және жаңа Қазақстан үшін игі істерге себеп болуы үшін дұға етемін» деген.

Түркия Қазақстан президенті Тоқаевпен толық келіседі және халықаралық қатынастардағы әділеттілік, ішкі істерге араласпау, мемлекеттердің егемендігі мен аумақтық тұтастығын құрметтеу қағидаттарын нығайту өте маңызды деп санайды.

Қорытынды

Түркия – Қазақстанның тәуелсіздігін мойындаған алғашқы ел. Бүгінгі таңда екі ел арасындағы қарым-қатынас әртүрлі салаларда жақсы дамып келеді. Екі мемлекет арасында саяси, экономикалық, білім беру және ғылыми серіктестік, мәдени байланыстар жалғасуда. Түркиядағы қазақ диаспорасы да екі ел арасындағы байланыстарды одан әрі нығайтуға өз үлесін қосуда. Бүгін Түркияда қазақ тілінде оқытатын арнайы мектептер

ашылды, ал біздің елімізде ұлдарға арналған «Қазақ-түрік» лицейлері жұмыс істейді. Осылайша, бауырлас мемлекеттер арасындағы білім, ғылым және басқа да салалардағы байланыстар қарқынды түрде жалғасуда және болашақта одан сайын нығайына сенімдімін.

Қазақстан Республикасы мен Түркия Республикасы Түркі өркениеттерінің диалогын дамытуға және Еуразия өңірінде Ұжымдық қауіпсіздік жүйесін құруға елеулі үлес қосуда. Екі мемлекеттің ынтымақтастығы - елдер мен олардың халықтарының рухани жақындығының айқын мысалы. Түркия мен Қазақстан- Еуразияның екі түркі қанаты.

Түркі дүниесінің екі ірі мемлекеті ретінде Қазақстан мен Түркияның бірлесіп атқарар істері мол. Біз екі жақты және көп жақты негізде өз мүмкіндігімізді толық қолдануға тиіспіз. Екі елдің сауда, экономика, инвестиция, көлік, туризм және көптеген басқа салаларда ортақ қомақты жобаларды атқаруға әлеуеті жетерлік. Түркілік өркениет әлемде тек озық мәдениетімен ғана емес, экономикалық қуатымен де ерекшеленуге тиіс. Екі жақты байланыстарымызды одан әрі жандандыру жолында біздің алдымызда атқарар істер көп.

Әдебиеттер тізімі

1. Қазақстан-Түркия дипломатиялық қатынастарына 30 жыл: Тоқаев пен Ердоғанның Бірлескен мәлімдемесі. [Электрон. ресурс] – 2022. – URL: https://forbes.kz/news/2022/10/13/newsid_286494 (қарастырылған күні: 25.11.2022).
2. Динамика развития казахстанско-турецких отношений на современном этапе. [Электрон. ресурс] – 2022. – URL: <https://articlekz.com/article/7196> (қарастырылған күні: 25.11.2022).
3. Тюркское братство. История взаимоотношений Казахстана и Турции [Электрон. ресурс] – 2022. – URL: https://baigenews.kz/tyurkskoe-bratstvo-istoriya-vzaimootnosheniy-kazahstana-i-turtsii_140029/ (қарастырылған күні: 25.11.2022).

С.А. Авджу

Университет имени Йылдырыма Баязита, Анкара, Турция

Взаимное сотрудничество между Казахстаном и Турцией

Аннотация. В 1991 году первой страной, признавшей независимость Казахстана, стала Турецкая Республика. Такой дружеский поступок Турции стал очень важной моральной поддержкой для молодого государства. Наряду с общими культурными и историческими корнями между двумя странами всесто-

ронняя поддержка, предложенная Турцией в первые годы независимости, легла в основу быстрого и динамичного развития двусторонних отношений. Динамика развития турецко-казахских отношений и построение этих отношений на уровне стратегического партнерства свидетельствует о схожести интересов во многих вопросах: региональных и международных. Как и Казахстан, который понимает стратегическое значение Турции в регионе и мировой политике, так и Турция одобряет ведущую роль Казахстана в Центральной Азии и считает Казахстан самым важным партнером в регионе.

В статье рассмотрен вопрос партнерства между Республикой Казахстан и Турецкой Республикой, в котором описаны приоритетные направления и актуальные вопросы между двумя странами на сегодняшний день. Подчеркивается, что Турция, имеющая глубокие исторические связи с Казахстаном и сегодня является важным и надежным партнером страны на Евразийском континенте. По этой причине в статье сделан всесторонний анализ уровня развития и перспектив сотрудничества в динамично развивающихся отраслях, главным образом в казахско-турецких отношениях. Также в статье рассматривается необходимость совершенствования вопроса двустороннего инвестирования.

Ключевые слова: казахско-турецкие отношения, партнерство, экономический потенциал, взаимоотношения, сотрудничество, исторические связи, сотрудничество Казахстана и Турции.

S.A. Avcu

Yıldırım Beyazıt University, Ankara, Turkey

Mutual cooperation between Kazakhstan and Turkey

Abstract. In 1991, the Republic of Turkey became the first country to recognize the independence of Kazakhstan. Such a friendly act of Turkey has become a very important moral support for the young state. Along with the common cultural and historical roots between the two countries, the comprehensive support offered by Turkey in the first years of independence formed the basis for the rapid and dynamic development of bilateral relations. The dynamics of the development of Turkish-Kazakh relations and the construction of these relations at the level of strategic partnership testifies to the similarity of interests in many regional and international issues. Like Kazakhstan, which understands Turkey's strategic importance in the region and world politics, Turkey approves Kazakhstan's leading role in Central Asia and considers Kazakhstan the most important partner in the region.

The article considers the issue of partnership between the Republic of Kazakhstan and the Republic of Turkey, which describes the priority areas and topical issues between the two countries today. It is emphasized that Turkey, which has deep historical ties with Kazakhstan, is today an important and reliable partner of the country on the Eurasian continent. For this reason, the article makes a comprehensive analysis of the level of development and prospects of cooperation in dynamically developing industries, mainly in Kazakh-Turkish relations. The article also discusses the need to improve the issue of bilateral investment.

Keywords: Kazakh-Turkish relations, partnership, economic potential, mutual relations, cooperation, historical ties, cooperation between Kazakhstan and Turkey.

References

1. Қазақстан-Түркия дипломатиялық қатынастарына 30 жыл: Тоқаев пен Ердоғанның Бірлескен мәлімдемесі. [30 years of Kazakh-Turkish diplomatic relations: joint statement of Tokayev and Erdogan]. Available at: https://forbes.kz/news/2022/10/13/newsid_286494 [in Kazakh]. (accessed 25.11.2022).
2. Қазақстан-Түркия дипломатиялық қатынастарына 30 жыл: Тоқаев пен Ердоғанның Бірлескен мәлімдемесі [Dynamics of development of Kazakh-Turkish relations at the modern stage]. Available at: <https://articlekz.com/article/7196> [in Kazakh]. (accessed 25.11.2022).
3. Tyurkskoe bratstvo. Istorija vzaimootnoshenij Kazahstana i Turcii [History of interaction of Kazakhstan and Turkey]. Available at: https://baigenews.kz/tyurkskoe-bratstvo-istoriya-vzaimootnosheniy-kazahstana-i-turtsii_140029/ [in Kazakh]. (accessed 25.11.2022).

Автор туралы мәлімет:

Авджу Сейит Али – Ph.D., саясаттану және мемлекеттік басқару факультеті, қауымдастырылған профессор, Йыдырымбейазит Анкара университеті, Анкара, Түркия.

Avcu Seyit Ali – Ph.D., Faculty of Political Sciences, Poliy and Public Administration, Associate Professor, AnkaraYıdırımBeyazıt University, Ankara, Turkey.